

РЕШЕНИЕ

№ 253

гр. София, 06.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 14-ТИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на двадесет и седми февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Ася Събева

Членове: Елена Тахчиева
Кристина Филипова

при участието на секретаря Ирена М. Дянкова
като разгледа докладваното от Ася Събева Въззивно гражданско дело № 20231000502437 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК.

С решение № 2431/11.05.2023г. постановено по гр.д.№ 6323/2022 г. по описа на СГС, ГО, 10 състав, е частично уважен иск с правно основание чл.26, ал.1 ЗЗД, вр. чл.143, ал.1, вр. чл.146, ал.1 ЗЗП, като е признато за установено по отношение на „СОФИЯ КОМЕРС КРЕДИТ ГРУП“ АД, ЕИК 175302519, че уговорката в т.1.3 от Договор за заем, сключен със С. Н. М., обективизиран в н.а. № 135 от 18.03.2016г., е нищожна като противоречаща на добрите нрави и неравноправна клауза в договор, сключен с потребител.

Със същото решение е отхвърлен установителния иск с правно основание чл.26, ал.1 ЗЗД, вр. чл.143, ал.1, вр. чл.146, ал.1 ЗЗП, вр. чл. 22 ЗПК в останалата му част - за обявяване на нищожността на Договор за заем от 18.03.2016 г., като сключен в противоречие с императивни правни норми и добрите нрави и съдържащ неравноправни клаузи, както и предявения от С. Н. М. срещу „СОФИЯ КОМЕРС КРЕДИТ ГРУП“ АД, осъдителен иск с правно основание чл.55, ал.1, вр.чл.26, ал.1 ЗЗД, вр. чл.143, ал.1, вр. чл.146, ал.1 ЗЗП, вр. чл.22 ЗПК за заплащане на сумата от 29 535 лв., представляваща подлежаща на връщане сума, платена при начална липса на основание за погасяване на несъществуващо задължение, произтичащо от нищожни клаузи по Договор за кредит от 2016 г.

Присъдени са разноски, като „СОФИЯ КОМЕРС КРЕДИТ ГРУП“ АД, е осъдена да заплати по сметка на СГС на основание чл.78, ал.6 ГПК, сумата от 80 лв., представляваща държавна такса.

В срока по чл.259 ГПК срещу решението са депозиран две въззивни жалби по делото - основна и насрещна.

*Жалбоподателят-ищец С. Н. М. оспорва решението в неговата отхвърлителна част и моли съда да го отмени и уважи изцяло предявените искове. Изтъква факта, че възнаградителната лихва по процесния договор за кредит представлява съществен елемент от договора, поради което и при установяване на нищожност на разпоредбата, то този порок влече нищожност на целия договор. Правилно, СГС е приел за нищожна договорната клауза определяща размера на възнаградителната лихва по делото и размера на неустойката по договора. Противно на добрите нрави е да се уговаря възнаградителна лихва по обезпечен заем, надвишаващ двукратния размер на законната лихва. Тези изводи на съда са съобразени и с константната практика на ВКС, вкл. и цитираната такава в обжалваното съдебно решение - Решение № 906/30.12.2004г. по гр.д.№ 1106/2003 г. на ВКС; Решение № 378 от 18.05.2006г. по гр.д.№ 315/2005 г. на ВКС; Решение № 1270 09.01.2009г. по гр.д.№ 5093/2007г. на ВКС. Неправилно, обаче, съдът е приел, че тази нищожност не влече нищожност на договора в цялост. Твърди, че договор, който не може да се изпълнява без нищожните клаузи е нищожен в своята цялост. (В този смисъл Решение № 146/01.11.2017г. по т.д. № 2615/2016Г. на ВКС, I-во Т.О). Премахването изцяло на клаузата за определяне на възнаградителната лихва по договора за кредит би променило възмездния му характер. Твърди, че в случая съгласно приложимия закон за кредитиране на потребители за недвижими имоти /ЗКПНИ/ лихвата е задължителна част от съдържанието на договора. **Ето защо и не може да се обоснове извод, че договорът би се сключил и без да е уговорено такова възнаграждение. Този извод се налага при съобразяване на събраните доказателства по делото, от които се установява, че ответникът е търговец, който по занятие предоставя кредити, тоест целта на договора за кредитодателя е печалба.** Съгласението за възнаградителна лихва по договор е съществено за договора защото е за основен елемент по него - насрещна престация на заемите. Това съглашение не може да бъде заместено от норми на закона, защото такива не са въведени от законодателя, вкл. и такива на основание на разпоредбата на чл.10 ал.2 ЗЗД. Затова и след като по делото е установена нищожност на клаузата от договора, уговарящ размер на възнаградителната лихва (в случая е в годишен размер на 35,40%), то договорът е нищожен в своята цялост. За процесния договор приложими са разпоредбите на Закона за кредитиране недвижими имоти на потребители /ЗКПНИ/, поради което и ограничението по закон е да не се надвишава ГПР от 50%. От заключението на вещото лице по приетата ССЕ се установява, че на 11.05.2017 г. по процесния договор за заем е извършено плащане на сума в размер на 59 535 лева, **от която сума са погасени 1 312,55 лв. просрочена главница, 28 687,45 - остатъчна главница, 11 160,41 лева - просрочена възнаградителна лихва, 272,99 лева - редовна лихва, 15 148,94 лева - неустойка; 1752,66 лева - разноси по арбитражно дело, както и 1 200 лева са отнесени за погасяване на задължение по кредит, който не е представен и приет по делото.** Изтъква факта, че трето за спора лице - Л. М. е извършил плащане на задълженията й по процесния договор, но това плащане е извършено от нейно име и за нейна сметка, т.е. Л. М. е действал като гестор. Представя и моли да бъде приет н.а. за*

покупко-продажба на недвижим имот № 189, том I, рег.№ 5963, дело № 172 от 2017 г. на нотариус Т. Г., вписан в СВ с вх. рег.№ 27469/2017 г., акт № 129, том LIX, дело № 19184/2017г. в който изрично е изразила съгласието си да получи част от продажната цена, а именно сумата от 59 535 лева, като плащане по банкова сметка на въззиваемата страна за погасяване на ипотечния кредит - предмет на настоящото дело. В н.а. изрично е посочено, че така извършеното плащане ще се счита за валидно извършено плащане по сделката, т.е. сумата от 59 535 лв. е платена от третото лице, но то има качеството на наредител и действа като гестор. Ето защо счита, че СГС е постановил едно неправилно и незаконосъобразно решение, което следва да бъде отменено от САС. Претендира разноски.

Жалбоподателят-ответник „СОФИЯ КОМЕРС КРЕДИТ ГРУП“ АД, оспорва решението в установителната му част и моли съда да го отмени и отхвърли изцяло преявените искове. Изтъква факта, че СГС неправилно е оставил без уважение възраженията за недопустимост на ИМ, тъй като относно вземанията по процесния Договор за кредит, от страна на „София Комерс Кредит Груп“ АД са предявени осъдителни искове с правно основание чл.79, вр.чл.240 и сл. от ЗЗД до Арбитражния съд при Сдружение „Център за помирение, медиация и арбитраж“ - гр. София. Производството завършило с влязло в сила Решение по арбитражно дело № 2016-001-0000011 на Арбитражния съд при Сдружение „Център за помирение, медиация и арбитраж“ - гр. София, с което са уважени предявените от страна на „София Комерс Кредит Груп“ АД искове и С. Н. М. е осъдена да заплати претендираните суми. В тази връзка, на основание чл. 297 ГПК, влязлото в сила решение е задължително за съда, който го е постановил, и за всички съдилища, учреждения и общини в РБ. Резултат на стабилитета на арбитражното решение е преклудиране на възможността да се оспорват посочените факти и обстоятелства, недопустимост на последващ процес, основан на факти, несъвместими с материалното право, чието съществуване е установено с влезлите в сила арбитражни решения. Предвид обстоятелството, че с арбитражното решение е потвърдено със сила на пресъдено нещо, че процесният Договор е изцяло валиден, следва че страните са длъжни да съобразят поведението си с постановеното от арбитража, да преустановят спора, като повторното му предявяване, включително пред съд, се явява недопустимо съгласно чл. 299, ал. 1 ГПК. Въпреки това СГС е приел, че постановеното арбитражно решение е нищожно, на основание чл. 47, ал.2 ЗМТА, вр.чл. 19, ал. 1 ГПК. Действително с изменението на чл.47 ЗМТА е създадена ал.2, съгласно която арбитражните решения, постановени по спорове, предметът на които не подлежи на решаване от арбитър, са нищожни, като това изменение е направено с ДВ бр. 8/2017 г., а с влизане в сила на ЗИД на ГПК ДВ бр. 8/2017г. и съгласно § 6, ал. 2 ПЗР, производствата по неарбитражни - потребителски спорове се прекратяват и по тях не може да бъде постановено арбитражно решение, но тази норма е процесуална и действа занапред, като не засяга вече постановените арбитражни решения, които са връчени на страните. Не е относимо приетото от първоинстанционния съд, че в случая приложението на процесуалния закон намира приложение спрямо заварените съдебни производства и правните последици на

извършените процесуални действия се преценяват с оглед на новите процесуални разпоредби. Съгласно чл.14 ЗНА обратна сила на нормативен акт може да се даде само по изключение, и то с изрична разпоредба, а в случая такава няма. Решение по арбитражно дело № 2016-001-0000011 на Арбитражния съд при Сдружение „Център за помирение, медиация и арбитраж гр. София не е отменено по реда на чл. 47 ЗМТА и е влязло в сила преди изменението на ГПК, поради което то е валидно. В подкрепа на това е и §6, ал. 2 ПЗР ГПК, в който е посочено, че започналите до влизане в сила на посоченото изменение арбитражни производства приключват по досегашния ред, с изключение на производствата по неарбитражни спорове, които се прекратяват. В случай, че арбитражното решение е порочно отмяната му може да бъде постигната само и единствено по исков ред - по повод на предявен иск по чл. 47, т. 2 ЗМТА, **само и единствено пред ВКС**, който е компетентен да разгледа делото по правилата на родовата подсъдност - чл. 47 и сл. ЗМТА и следва да извърши самостоятелна преценка дали е било налице валидно арбитражно споразумение, респ. дали договорът е действителен, която преценка не е обвързана от вече изразеното становище на арбитражния съд. Недопустимо е друг съд, различен от ВКС, да се произнася по валидността на арбитражното решение. В конкретния случай е безспорно, че арбитражното решение не е отменено от ВКС, влязло е в сила, поради което липсва възможност СГС да го обявява за нищожно. След като решението на арбитражния съд не е оспорено по този ред, то става неатакуемо и влиза в сила по отношение на страните. Намира, че решението на СГС е недопустимо в частта в която съдът е признал за установено, че уговорката в т.3 от Договора за заем, сключен с н.а. № 135 от 18.03.2016 г., е нищожна като противоречаща на добрите нрави и неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, както и в частта, в която е прието че клаузата за договорна лихва е невалидна, поради противоречие с добрите нрави.

По същество намира решението и за неправилно, тъй като годишният процент на разходите по кредита (ГПР) включва в себе си и възнаградителната лихва като разход, наред с останалите такси, комисионни, възнаграждения и др. Разпоредбата на чл.19 ал.4 ЗКП въвежда максимален предел на ГПР, който не може да надвишава 5 пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и в чуждестранна валута, определена с постановление на МС на РБ. т.е. при актуалния размер на законната лихва от 10 % на година, максималният ГПР по кредита, включващ и възнаградителната лихва, не може да надвишава 50 %, като нарушаването на въпросната забрана е скрепено със санкция. Съгласно чл. 19, ал. 5 ЗПК,, Клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4, се считат за нищожни. “ По аргумент за противното от цитираната разпоредба на чл.19 ал.5 ЗПК, клаузи в договора за кредит, които не надвишават определения по ал. 4 размер на ГПР по кредита, не се смятат за нищожни. В конкретния случай, при изчисляването на годишния процент на разходите по процесните договори за кредит е включен единствено разходът за възнаградителна лихва, тъй като други такси, комисионни и възнаграждения съгласно същия договор, не се дължат. Това е потвърдето по безспорен начин от приетото и неоспорено от страните заключение на вещото лице. Видно от т.1.1 от процесния Договор за кредит, ГПР, изчислен по начина, посочен в Приложение № 1 към чл. 19 от ЗПК е в размер

на 41,7478%, което е в рамките на законодопустимия размер, според ЗПК. Като е видно и от самите актовете на ВКС, на които се е позовал решаващият състав, всички те са постановени преди 23.07.2014 г. - датата на влизането в сила на разпоредбата на чл.19, ал.5 ЗПК. Твърди, че договорната лихва по процесния договор за кредит не противоречи на добрите нрави. Същият е сключен при стриктно спазване на разпоредбите на ЗПК, поради което е действителен. Претендира разноски.

Софийски апелативен съд, действащ като въззивна инстанция, след като разгледа жалбите и обсъди събраните доказателства, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

Първоинстанционният съд е бил сезиран с обективно съединени искиове, предявени от С. Н. М. срещу „СОФИЯ КОМЕРС КРЕДИТ ГРУП“ АД.

Ищцата твърди, че на 18.03.2016 г. е сключила с ответника Договор за заем, обективиран в н.а. за учредяване на договорна ипотека, по силата на който е получила сумата от 15 338,76 евро, равняващи се на 30 000 лева. В договора са уговорени следните параметри и условия: размер на кредита 15 338,76 евро; погасителни вноски - 84 равни месечни вноски, всяка в размер на по 495,60 евро, дължими не по-късно от всяко 1-во число на съответния месец; месечна лихва - 2,95%, годишен процент на разходите - 41,7478%. Съгласно т.1.3 от договора, заемополучателят се задължава, в случай на неплащане на падежа на която и да било вноска или част от нея, в срок от 3 дни, считано от датата на падежа на съответната вноска, да предостави на заемотателя банкова гаранция от банка, одобрена от заемотателя, издадена за размера на просрочената вноска. При неизпълнение заемополучателят дължи на заемотателя наказателна неустойка в размер на 3,30 евро на ден, за всеки ден забава, считано от падежа на съответната вноска до окончателното ѝ изплащане. Твърди, че така уговорената клауза за неустойка е неравнопавна и следва да бъде обявена за нищожна. Посочва, че не са спазени изискванията за съдържание на договора, съгласно чл. 11 ЗПК, а именно - общ размер на кредита, погасителен план, лихвен процент по заема и условията за промяната му, подробна информация за годишни процент на разходите, което води до недействителност на договора по силата на чл.22 ЗПК. Счита целият договор за нищожен, поради противоречие със закона и добрите нрави. Излага твърдения, че е заплатила по договора сума в общ размер на 59535 лв., от която сумата от 29 535 лева подлежи на връщане като недължимо събрана.

С писмена молба в 2 екземпляра уточнява пред САС, че формира сумата от 29 535 лв., като разлика между вече платените общо 59 535 лв. и 30 000 лв. главница по Договор за кредит от 2016г., представляваща подлежаща на връщане сума, платена при начална липса на основание.

Ответникът оспорва исковете, тъй като всички клаузи в договора са индивидуално уговорени, а неустойката не представлява неравнопавна клауза, доколкото договорът за заем съдържа всички изискуеми по ЗПК реквизити. Твърди, че разпоредбата на чл.22 ЗПК не е приложима към процесния ипотечен кредит, съгласно редакцията на ЗКП към момента

на сключването му и дори да е налице нарушение, то не води до недействителност. Освен това оспорва иска по чл. 55 ЗЗД, твърди че същият е недопустим - като предявен от ищеца при липса на активна процесуална легитимация, тъй като плащането е направено от трето лице - Л. М. и връщане на сумата може да претендира само последният. Релевира възражение за изтекла погасителна давност за вземането.

От фактическа страна се установява, че между страните по делото е сключен Договор за заем, обезпечен с договорна ипотека, обективиран в Нотариален акт № 135 от 18.03.2016 г., по силата на който „СОФИЯ КОМЕРС КРЕДИТ ГРУП“ АД се е задължило да предостави на ищцата като заемополучател паричен заем в размер на 15 338,76 евро, която сума съгласно фиксинга на БНБ се равнява на 30 000 лева.

Ищцата се е задължила да върне предоставената сума, съгласно договорените условия с възнаградителна лихва равна на 2.95%, при погасителен план - на 84 равни месечни вноски в размер на по 495.60 евро, като договорът препраща към погасителен план. От представения от ответника погасителен план е видно, че в същия се съдържат дати и размер на месечните вноски, съответно - каква част от главницата и лихвата погасява всяка една от тях и размер на остатъка от главницата след погасяване на всяка месечна вноска, включително общата дължима сума по договора, включваща всички месечни платежи.

Договорена е месечна лихва- 2,95%, годишен процент на разходите - 41,7478%. Съгласно т.1.3 от договора, заемополучателят се задължава, в случай на неплащане на падежа на която и да било вноска или част от нея, в срок от 3 дни, считано от датата на падежа на съответната вноска, да предостави на заемотателя банкова гаранция от банка, одобрена от заемотателя, издадена за размера на просрочената вноска. При неизпълнение заемополучателят дължи на заемотателя наказателна неустойка в размер на 3,30 евро на ден, за всеки ден забава, считано от падежа на съответната вноска до окончателното ѝ изплащане.

Поради настъпила забава от страна на кредитополучателя „София Комерс Кредит Груп“ АД са предявили осъдителни иски с правно основание чл.79, вр.чл.240 и сл. ЗЗД пред Арбитражния съд при Сдружение „Център за помирение, медиация и арбитраж“ - гр. София. Производството завършило с влязло в сила на 22.01.2017г. Решение по арб.дело № 2016-001-0000011 на Арбитражния съд при Сдружение „Център за помирение, медиация и арбитраж“ - гр. София, с което са уважени предявените от страна на „София Комерс Кредит Груп“ АД иски и С. Н. М. е осъдена да заплати претендираните суми.

Видно от депозираното на л.61 заключение на вещото лице по ССЕ, прието от съда като обективно и компетентно дадено и неоспорено от страните, се установява че на 11.05.2017 г. по процесния договор за заем е извършено плащане на сума в размер на 59 535 лева, **от която сума са погасени 1 312,55 лв. просрочена главница, 28 687,45 - остатъчна главница, 11 160,41 лева - просрочена възнаградителна лихва, 272,99 лева - редовна лихва, 15 148,94 лева - неустойка; 1752,66 лева - разноси по арбитражно дело, както и 1 200 лева са отнесени за погасяване на задължение по кредит, който не е представен и приет по делото.**

На 11.05.2017г. С. Н. е продала на Л. М. притежаван от нея недвижим имот, видно от приетия от въззивна инстанция н.а. **за покупко-продажба на недвижим имот № 189, том I, рег.№ 5963, дело № 172 от 2017 г. на нотариус Т. Г., вписан в СВ с вх. рег.№ 27469/2017г. акт № 129, том LIX, дело № 19184/2017г. Така се доказва пълно и главно, че в договора е изрично вписано, че продажната цена от общо 66 500 лв., от която цена продавачът заявява, че е получила по банков път от купувача, предварително сума в размер 1960 лева, а остатъка от продажната цена е съгласна да получи по следния начин: сума в размер на 59 535 лв. по притежаваната от „СОФИЯ КРЕДИТ ГРУП" АД, банкова сметка, като сумата ще послужи за Погасяване задълженията на продавача, произтичащи от предоставения й паричен заем, за обезпечението на който върху имота, предмет на настоящата сделка е учредена договорна ипотека в полза на кредитора с н.а., вписан в АВ Служба по вписванията - София под акт № 1, том VI, дело № 10193, вх.рег. № 14653 от 18.03.2016 г. От остатъка от продажната цена в размер на 5005 лева, продавачът заявява, че е съгласна да бъде извършено прихващане от купувача по реда на чл.103 ЗЗД на сума в размер на 1245 лева за задължение на продавача за заплащане на половината от дължимите разноси по настоящата сделка, а след извършване на прихващането по предходното изречение да получи по банков път остатъка от продажната цена в размер на 3760 лева по притежаваната от Н. З. М. банкова сметка.**

С оглед гореизложеното съдът намира за безспорно установено, че задължението по процесния договор в размер на 59 535 лева е погасено по банков път на 11.05.2017г. от Л. Г. М., действащо делегация от името и за сметка на продавача С. Н.. В този смисъл напълно неоснователно е релевираното възражение, че тя не е активно материално правно легитимирана да претендира връщане на даденото при начална липса на основание, тъй като сумата е излязла от нейния патримониум в резултат на извършената покупко-продажба на недвижим имот и платена от трето лице цена чрез погасяване на задължението на продавача.

При така установената фактическа обстановка съдът намира следното от правна страна:

По отношение на процесия договор за кредит са приложими правилата на закона за кредитите на недвижими имоти на потребителите, както и общите правила на Закона за защита на потребителите. Съдът дължи служебна проверката за неравноправност на договори, сключени с потребители - арг. чл.7 ал.3 ГПК. Предвид обстоятелството, че съгласно чл.146 ЗЗП неравноправните клаузи в договори са нищожни, освен ако са уговорени индивидуални, то с оглед въведените твърдения за липса на индивидуално уговаряне на договорната лихва, на първо място следва да бъде разгледано това основание за недействителност на договора.

Първият въпрос, на който следва да бъде даден отговор при извършване проверка за неравноправност на клаузи в потребителски договор е дали същите са уговорени индивидуално, като тежестта на доказване на това обстоятелство е у ответника на основание специалната норма на чл.146 ал.4 ЗЗП. В хода на производството ответникът не ангажира

доказателства, че включването на оспорените клаузи, в които е уговорен размерът на възнаградителната лихва и на годишния процент на разходите по договора за кредит /ГПР/ в договора е в резултат на изричното им обсъждане и постигане на съгласие с потребителя по отношение на тяхното съдържание. След като по делото не е установено от кредитното дружество, че оспорените клаузи са индивидуално уговорени, то за ответника са неблагоприятните последици от неангажиране на доказателства и съдът следва да приеме, че клаузите на чл. 1.1 и 3.1 в частта относно размера на дължимата възнаградителна лихва и на чл. 6.5, относно размера на ГПР от договора за кредит са били изготвени от банката предварително и кредитополучателят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им при сключването му. Ето защо и те могат да бъдат нищожни на основание чл.146 ЗЗП, в случай, че се установи, че са неравноправни. Съгласно чл.143 ЗЗП неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, е всяка уговорка в негова вреда, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя. В посочената разпоредба е налице изброяване на изричните хипотези, при които една клауза в договора се явява неравноправна, което не е изчерпателно. Ето защо при решаване на настоящия спор по предявения установителен иск съдът следва да провери освен това дали оспорената клауза не попада в някой от примерно посочените случаи на т. 1 до т. 17 на чл.143 ЗЗП, така и това дали не са налице общите критерии, дадени в цитираната норма. Същевременно в чл.145 ал.2 ЗЗП е предвидено, че преценяването на неравноправната клауза в договора не включва определянето на основния му предмет, както и съответствието между цената или възнаграждението, от една страна, и стоката и услугата, която ще бъде доставена или извършена в замяна, от друга страна, при условие че тези клаузи на договора са ясни и разбираеми.

Предвид изложеното, на следващо място следва да бъде обсъден въпросът дали процесните клаузи са уговорени на ясен и разбираем език. В този смисъл са и множество решения на СЕС, че чл.4 § 2 от Директивата - относно клаузите отнасящи се до основния предмет на договора - установява изключение от механизма за контрол по същество на неравноправните клаузи, предвиден от въведената с тази Директива система за защита на потребителите, но само при условие, че клаузата е изразена на ясен и разбираем език/ решение по дело C-26/13 т. 42, по дело C-96/14 т. 31, по дело C-186/16 т. 34 /. Изискването за ясен и разбираем език предполага, че при договорите за кредит финансовите институции трябва да предоставят на кредитополучателите достатъчна информация, която да им позволи да вземат решения, основани на добра информираност и благоразумие, а последното предполага потребителите да имат възможността, въз основа на тази информация да преценят икономическите последици от сключване на договора.

Настоящият съдебен състав намира, че клаузите на чл. 1.1 и 3.1, в частта относно размера на дължимата възнаградителна лихва, са уговорени на ясен и разбираем език, тъй като ясно и недвусмислено посочват, че приложимият лихвен процент е 2.95 % фиксирана лихва на месец. Същевременно, тълкувана самостоятелно и във връзка с тези две клаузи, ясна се

явява и разпоредбата на чл. 6.5, относно размера на ГПР - неговият размер е фиксиран на 41.74%, като липсва съмнение, че разликата над възнаградителната лихва биха представлявали други разходи, съобразно разпоредбата на Закона за кредитите за недвижими имоти. В същото време ясно в договора е посочен и размерът на сумата, която ще бъде в края на срока на договора, включваща главница и годишен процент на разходите. Предвид приетото, че оспорените клаузи са уговорени на ясен и разбираем език, същите като част от основния предмет на договора, не подлежат на проверка за неравноправност по арг. от чл.145 ал.2 ЗЗП и предявеният иск на това основание следва да бъде отхвърлен. По възражението за нищожност на договора поради противоречието му с добрите нрави на основание чл. 26, ал. 1, пр. трето ЗЗД.

Добрите нрави са неписани правила за поведение, възприети в обществото, които основно се свързват с нарушаване на забраната да се вреди другиму и забраната за неоснователно обогатяване. Това противоречие е достатъчно да е обективно, без да е нужно да е съзнавано или целено от страните. Най-типичната форма на противоречие на една сделка с добрите нрави е нееквивалентността на престациите. За да е налице такова увреждане, пазарната цена следва значително /т. е. в пъти/ да надвишава, съответно, с оглед конкретиката на случая да е по-ниска от договорната такава /в този смисъл са: решение № 24/09.02.2016 г. на ВКС по гр. д. № 2419/2015 г., III г. о., по чл. 290 ГПК и др. /. В цитираното решение на ВКС е прието, че само наличието на нееквивалентност на насрещните престации не е достатъчно, за да се стигне до извода, че сделката е нищожна поради противоречие с добрите нрави. "Известна обективна нееквивалентност е допустима, тъй като свободата на договаряне предполага преценката за равностойността на престациите да се извършва от страните с оглед техния интерес."

От значение дали уговорките за възнаградителна лихва и ГПР противоречат на добрите нрави са както вида на договора, така и качеството на страните по него. Договорът е двустранен и възмезден - едната страна предоставя определен размер парична сума, а другата трябва да я върне в определен срок и да заплати за това уговорената лихва. Кредиторът по процесния договор е дружество, небанкова финансова институция по смисъла на чл.3 ал.1 т.3 ЗКИ, поради което върху него не се упражнява предвидения за банковите институции надзор. Разликата между банковите и небанковите институции обаче не се изразява единствено в извършвания контрол на дейността им, а в начина на набиране на средствата, които се предоставят в заем. Небанковите финансови институции отпускат заеми, които не са набрани чрез публично привличане на влогове, поради което дейността им не може да бъде финансирана от източник различен от уговорените лихви по сключваните от тях договори. Следователно основният им източник на събиране на средства е определянето на възнаградителни лихви в по-голям размер от предлаганите от банковите институции. Същевременно не съществува законова пречка възнаградителната лихва да е над размера на законната лихва. Уговорената лихва представлява имотната облага (възнаграждението) за предоставянето и ползването на заетата сума.

В настоящия случай при преценка наличието на нееквивалентност на престациите следва да

се вземе предвид, че в разпоредбата на чл.29 ал.9 ЗКНИП е предвидено, че ГПР не може да надвишава повече от 5 пъти размера на законната лихва при просрочени задължения, определена от ПМС. Според заключението на счетоводната експертиза размерът на законната лихва през процесния период е 10%, съответно петкратният му размер възлиза на 50%. Надвишаването на този процент води до нищожност на клаузата, поради противоречието ѝ със закона, като същевременно 50% е горна граница, до която уговореният размер на ГПР е допустим по силата на императивната законова норма.

Разпоредбата на чл.29 ал.9 ЗКП въвежда максимален предел на ГПР, който не може да надвишава 5 пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и в чуждестранна валута, определена с постановление на МС на РБ. Съгласно чл. 29, ал. 10 ЗПК,, Клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 9, се считат за нищожни. “ По аргумент за противното от цитираната разпоредба на чл.29 ал.10 ЗПК, клаузи в договора за кредит, които не надвишават определения по ал.9 размер на ГПР по кредита, не се смятат за нищожни. В конкретният случай, при изчисляването на годишния процент на разходите е включен единствено разходът за възнаградителна лихва, тъй като други такси, комисионни и възнаграждения съгласно същия договор, не се дължат. Това е потвърдено от приетото и неоспорено от страните заключение на вещото лице. Видно от т.1.1 от процесния Договор за кредит, ГПР, изчислен по начина, посочен в Приложение № 1 към чл. 29 от ЗПК е в размер на 41,7478%, което е в рамките на допустимия размер.

С оглед гореизложеното САС намира изводите на първа инстанция досежно установителния иск за прогласяване нищожност на клаузи от договора за неправилни по същество. Намира договора за валиден и съобразен изцяло с изискванията на закона: сключен в писмена форма, на хартиен носител - по един за всяка от страните ; посочен е срока на действие - договора се сключва за срок от 84 месеца ; посочен е общия размер на отпуснатия кредит, както и това, че предпоставка за неговото усвояване е учредяване от страна на кредитополучателя на реално обезпечение - ипотека върху недвижим имот ; към договора е бил изготвен погасителен план, в който е посочено, че задължението ще се погасява с равни месечни вноски ; лихвеният процент по договора е фиксиран и определен на месечна база - 2,95%, годишен процент на разходите - 41,7478%. в т. 6.6 е посочена общата дължима сума по кредита.

От представения по делото погасителен план се установява, че кредитът е следвало да се погасява чрез равни месечни вноски, а не чрез равни вноски по главницата, което означава, че с първоначалните плащания се е погасявало преимуществено задължението за възнаградителна лихва. Налице е свобода на договаряне, при която страните могат да уредят начина, по който ще погасява задължението. Предявеният иск за прогласяване нищожността на договора за кредит е неоснователен и като такъв следва да бъде отхвърлен изцяло. /така и определение № 928 от 02.05.2023г. по гр.д.№ 4028/22г. по описа на ВКС, III ГО/

По осъдителния иск с правна квалификация чл.55 ал.1 пр.1 ЗЗД - за да бъде уважен иска, съдът следва да установи наличието на две предпоставки: 1) получаването на нещо от обогатилото се лице - ответника, което му се дава от обеднялото лице-ищеца и 2) липса на

основание за получаването, като в хипотезата на предложение първо тази липса следва да е начална, каквито са и твърденията въведени от ищеца в настоящото производство. Предвид правните изводи за неоснователност на обуславящия иск следва да бъде отхвърлен и осъдителният иск, основан на твърдения за нищожност на договора/негови клаузи, като основание за изначална недължимост на платеното от ищеца по договора. В тази част решението е правилно и като такова същото следва да бъде потвърдено, макар и с различни мотиви.

Само за прецизност следва да се посочи, че между страните е налице влязло в сила на 11.01.2017г. арбитражно решение по арбитражно дело № 2016-001-0000011 на Арбитражния съд при Сдружение „Център за помирение, медиация и арбитраж“ - гр. София, с което са уважени предявените от страна на „София Комерс Кредит Груп“ АД искове, а С. Н. М. е осъдена да заплати претендираните суми. В тази връзка, на основание чл. 297 ГПК, влязлото в сила решение е задължително за съда, който го е постановил, и за всички съдилища, учреждения и общини в РБ. Резултат на стабилитета на арбитражното решение е преклудирание на възможността да се оспорват посочените факти и обстоятелства, недопустимост на последващ процес, основан на факти, несъвместими с материалното право, чието съществуване е установено с влезлите в сила арбитражни решения. Предвид обстоятелството, че с арбитражното решение е потвърдено със сила на пресъдено нещо, че процесният Договор е изцяло валиден, следва че страните са длъжни да съобразят поведението си с постановеното от арбитража.

СГС е приел, че постановеното арбитражно решение е нищожно, на основание чл.47 ал.2 ЗМТА, вр.чл.19, ал. 1 ГПК. Действително с изменението на чл.47 ЗМТА е създадена ал.2, съгласно която арбитражните решения, постановени по спорове, предметът на които не подлежи на решаване от арбитър, са нищожни, като това изменение е направено с ДВ бр. 8/2017 г., а с влизане в сила на ЗИД на ГПК ДВ бр. 8/2017г. и съгласно § 6, ал. 2 ПЗР, производствата по неарбитрируеми - потребителски спорове се прекратяват и по тях не може да бъде постановено арбитражно решение. Нормата е процесуална и действа занапред, като не засяга вече постановените арбитражни решения, които са връчени на страните. В случая решението е влязло в сила на 22.01.2017г. т.е. преди изменението на ГПК от 24.01.2017г. Съгласно чл.14 ЗНА обратна сила на нормативен акт може да се даде само по изключение, и то с изрична разпоредба, а в случая такава няма. В подкрепа на това е и §6, ал. 2 ПЗР ГПК, в който е посочено, че започналите до влизане в сила на посоченото изменение арбитражни производства приключват по досегашния ред, с изключение на производствата по неарбитрируеми спорове, които се прекратяват. В случай, че арбитражното решение е порочно отмяната му може да бъде постигната само и единствено по исков ред - по чл. 47, т. 2 ЗМТА, **само и единствено пред ВКС**, който е компетентен да разгледа делото по правилата на родовата подсъдност - чл. 47 и сл. ЗМТА и следва да извърши самостоятелна преценка дали е било налице валидно арбитражно споразумение, респ. дали договорът е действителен.

Независимо от гореизложеното решението не е недопустимо и не следва да бъде обезсилено

по смисъла на чл.299 ГПК, тъй като макар и между същите страни, производството не е на същото правно основание, а на различно такова – чл.240 и чл.92 ЗЗД. Що се отнася до правопораждащите факти – договорни клаузи респ. нищожността на отделни клаузи от договор тя може да бъде релевирана неограничено във времето, но ако съдът приеме, че правоизключващите възражения са вече преклудирани от предното производство, следва да отхвърли иска като неоснователен, а не като недопустим т.е. това е въпрос по същество.

С оглед гореизложеното и при частично несъвпадане изводите на първа и настоящата инстанции решението следва да бъде отменено в частта, с която е уважен установителния иск за нищожност и потвърдено в частта, с която е отхвърлен иска с правно основание чл.55 ал. пр.1 ЗЗД .

ПО РАЗНОСКИТЕ:

СГС не е присъдил изобщо разноски, акто е приел, че спорът е потребителски.

Неоснователни са доводите, че постановките на решение по съединени дела С-224/19 и С-259/19 на СЕС следва да намерят приложение по аналогия и в хипотеза на неоснователност на част от предявени обективно съединени иски за установяване на нищожност на неравноправни клаузи от потребителските договори. Освобождаване на потребителя от отговорността за разноските в случаите, при които той е засегнат от прилагането на неравноправна клауза в договор за кредит, но обусловеният кондикционен иск е частично неоснователен, се налага от затруднението, което потребителят би имал да определи точния размер на неоснователно платените от него суми и да разграничи коя част от плащанията е извършена именно въз основа на неравноправната клауза. ***При неоснователност на претенцията на потребителя за прогласяване нищожност на дадена клауза в договора, тези съображения не са приложими./в този смисъл определение № 698 от 27.09.2023г. по ч.т.д. № 17/2023г., Т. К., I Т. О. НА ВКС. Разпоредбата на чл. 78 ГПК регламентира случаите, при които страната е заплатила възнаграждение на упълномощения от нея адвокат, съгласно практиката на СЕС, възприета и от ВКС в полза на ответника се дължат разноски на общо основание по изложените по-горе съображения.***

На осн.чл.78 ал.3 ГПК пред първа инстанция съгласно списък по чл.80 ГПК /л.73/ са направени разноски в размер на 4814.26 лв., а пред въззивна инстанция общо 4240 лв./съгласно списък по чл.80 ГПК на л.48/ Общо са направени разноски в размер на 8055.26 лв., които следва да бъдат присъдени в полза на жалбоподателя-ответник. Възражението за прекомерност съдът намира за неоснователно.

Воден от горното и на основание чл. 271 ГПК, съдът

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 2431/11.05.2023г. постановено по гр.д.№ 6323/2022 г. по описа на СГС, ГО, 10 състав, **В ЧАСТТА**, с която е частично уважен иск с правно основание чл.26,

ал.1 ЗЗД, вр. чл.143, ал.1, вр. чл.146, ал.1 ЗЗП, като е прогласена нищожност на клаузата на т.1.3 от договор от 18.03.2016г. и разноските, **като вместо това ПОСТАНОВЯВА :**

ОТХВЪРЛЯ *предявения от* С. Н. М., ЕГН *****, срещу „СОФИЯ КОМЕРС КРЕДИТ ГРУП“ АД, ЕИК 175302519, установителен иск с правно основание чл.26, ал.1 ЗЗД, вр. чл.143, ал.1, вр. чл.146, ал.1 ЗЗП, за прогласяване на нищожност на клаузата на т.1.3 от Договор за заем, обективиран в н.а. № 135 от 18.03.2016г., като противоречаща на добрите нрави и неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, като неоснователен.

ПОТВЪРЖДАВА *решението в останалата отхвърлителна част.*

ОСЪЖДА С. Н. М., ЕГН *****, съдебен адрес: гр. София, 1612, ж.к., „Лагера“, бл.44, вх. Б, офис - партер чрез адв. Р. Р. - **САК ДА ЗАПЛАТИ В ПОЛЗА НА** „София Комерс Кредит Груп“ АД ЕИК 175302519, със седалище и адрес на управление в град София, Столична община - Район „Изгрев“, ул. „Васил Калчев“, бл. 58, ателие 6, съдебен адрес: гр. София, бул. „Патриарх Евтимий“ № 66 А, надпартер, ап. 3, сумата от 8055.26 лв./осем хиляди петдесет и пет лева/ направени разноски пред двете инстанции.

Решението може да се обжалва в едномесечен срок от съобщаването му на страните с касационна жалба пред ВКС.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____